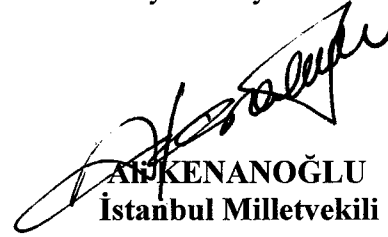

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

ALİ KENANOĞLU
İstanbul Milletvekili

Türkiye aktif bir deprem ülkesi olarak sıklıkla yıkıcı depremler ile karşı karşıya kalmakta, meydana gelen hasar ve can kayıpları nedeniyle toplumsal hayat her yönüyle büyük ölçüde olumsuz etkilenmektedir. Çok geniş bir yelpazede tüm toplumu ve hayatın her alanını etkilemesi depremlerin çok boyutlu bir mesele olduğunu ve pek çok disiplini ilgilendiren doğasını açıkça ortaya koymaktadır. Dünyanın aktif deprem kuşaklarından birinde yer almamız nedeni ile var olan deprem tehlikesinin derinlemesine analiz edilmesi ve deprem risklerinin de çok disiplinli olarak yürütülecek kapsamlı çalışmalarla azaltılması ölçüsünde depremlerin afete dönüşmemesi sağlanabilmektedir.

Depremler tüm yıkıcı etkilerine rağmen belirli aralıklarla meydana gelen afetler olduğundan zamanla unutularak gündemden çıkmaktadır. Bu açıdan gündem sürekliliğinin, depremselliği yüksek olan ülkemizde deprem risklerinin azaltılması önem arz etmektedir.

30/10/2020 tarihinde İzmir'in başta Seferihisar ve Bayraklı ilçelerini etkileyen 6.9 ölçeğinde olan ve 102 vatandaşımızın hayatını yitirmesine, binden fazla vatandaşımızın yaralanmasına ve büyük maddi hasara neden olan deprem sonrası; Mecliste grubu bulunan beş siyasi partinin ortak önerisi ile "Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu" (kısaca Deprem Araştırma Komisyonu olarak anılacaktır) kurulmuş ve 10.11.2020 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Üç aylık çalışma süresi tanınan Deprem Araştırma Komisyonuna artı bir ay daha süre tanınmış, toplam dört aylık çalışma süresi boyunca 18 toplantı yapılmış ve 16/07/2021 tarihinde 500 sahifeden oluşan ve içerisinde 268 önerinin yer aldığı 278 Sıra Sayılı raporunu yayımlamıştır.

Deprem Araştırma Raporunun dördüncü ve son bölümünde; deprem risk ve zararlarının azaltılması ve deprem konusunda ülkemizde her alanda alınması elzem tedbirlere dair önerilere yer verilmektedir.

Söz konusu Bölümünde yer alan "Sonuç ve Öneriler" kısmında; Deprem Bilgi Sistemi, Risklerin Belirlenmesi, Yer Bilimsel Etütler ve Planlamalar, Yapı Güvenliği, İmar, Denetim ve Yapı Kullanımı, Kentsel Dönüşüm, Mevzuat, Uygulama, İzleme ve Denetim Sistemi, Finansman Yönetimi, Toplumsal Farkındalık ve Deprem Sonrası başlıklı 11 ana başlıkta sıralanan ve yerine getirilmesi gereken 268 tedbir arasında Bakanlığınızı ilgilendiren maddeler aşağıda sıralanmıştır.

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen *Mekânsal Planlama Sürecinde Aktif Fay Zonlarının 1/1.000 Ölçekli Haritalanması ve Fay Sakınım Zonu Oluşturma Kriterlerinin Belirlenmesi Projesi* hızlandırılarak ülkenin tamamını kapsayacak şekilde geliştirilmesi ve tamamlanması sağlanmalıdır.
2. Çevre düzeni planlarının onaylı “arazi kullanımına esas jeolojik etüt raporu” ve imar planlarının ise onaylı “jeolojik-jeoteknik etüt veya mikrobölgeleme etüt raporu” dikkate alınarak hazırlanması gerekliliğinin 3194 sayılı Kanunda yer alması gerekmektedir.
3. 2009 yılından önce onaylı ve halen yürürlükte olan imar planlarının güncellenmiş plana esas jeolojik, jeolojik-jeoteknik veya mikrobölgeleme etüt raporlarına uygun olarak en kısa sürede revize edilmesi gerekliliğinin 3194 sayılı Kanuna eklenmesinde yarar görülmektedir.
4. Çevre düzeni planlarına esas teşkil eden jeolojik etüt raporlarında belirtilen yerleşim önceliklerinin öneriden öteye geçerek uygulama kararlarında dikkate alınmasının sağlanması faydalı olacaktır.
5. Ülkemiz, AB’nin INSPIRE direktifini kabul etmiş olup, CBS Genel Müdürlüğü tarafından uyumlaştırma çalışmaları devam etmektedir. INSPIRE direktifi “doğal risk zonu” kılavuzu çerçevesinde “Ek-3” doğal riskler tanımlanmış olup, Türkiye’de uygulanmakta olan mikrobölgeleme çalışma formatı bu kapsamda genişletilmelidir. Mikrobölgeleme çalışmalarında benzer jeolojik kuşakta yer almamız nedeniyle İtalya örneği başta olmak üzere, FEMA, AB INSPIRE direktifleri baz alınarak konuya ilişkin Genelgenin uluslararası normlarla uyumlu hale getirilmesi, bu nedenle bir Mikrobölgeleme Yönetmeliği’nin hazırlanması ve bu aşamada özellikle dünyada yaygın şekilde kullanılan “Sismik Jeoteknik Tehlikeler İçin Bölgeleme” adlı kılavuzdan yararlanılması faydalı olacaktır.
6. İmar planına esas jeolojik-jeoteknik/mikrobölgeleme etüt çalışmalarında yerleşim alanının jeoteknik özellikleri, kütle hareketleri, yer altı suyu durumu, sıvılaşma, yanal yayılma, zemin büyütmesi, zemin hakim titreşim periyodu vb. özellikler incelenmekte ve alınması gerekli önlemler belirlenmektedir. Bu çalışmalardan elde edilen veriler ve önerilerin, statik projelere esas olarak yapılan zemin ve temel etütlerinde de dikkate alınarak zemin davranışlarına genel bir yaklaşımla bakılması ve çok boyutlu değerlendirilmesi sağlanmalıdır.
7. Afete maruz bölge kararı alınan alanlarda, diri fayların sakınım zonlarında ve donatı alanlarında kalan okul, hastane gibi kamu binaları öncelikli olmak üzere mevcut binaların kentsel dönüşüm kapsamında rezerv yapı alanlarına taşınması sağlanmalıdır.
8. Türkiye Diri Fay Haritasının 1/25.000 ölçekli çalışılmış olmasından dolayı kentleşmede ve yer seçiminde yeterli detayda olmadığından diri fayların 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli çalışılması ve yüzey faylanması tehlike zonları ile fay sakınım zonu belirlenerek imar planlarına işlenmesi, içinden diri fay geçen yerleşim alanlarında bu çalışmaların yapılmasına öncelik verilmesi gerekmektedir.
9. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’nde belirtilen, her tür ve ölçekteki planlama aşamasında afetsel, jeolojik ve doğal verilerin esas alınması ve topoğrafik, jeolojik-jeoteknik, hidrojeolojik yapı özellikleri ile afet tehlikelerinin analiz edilerek bir arada değerlendirilmesi hükümlerinin uygulanabilmesi ve yer bilimsel verilerin imar planına entegrasyonunun sağlanması açısından ilgili meslek gruplarının gerek saha gerekse büro çalışmalarında ve nihai plan kararlarının verilmesinde bir arada çalışması ve bu hususa ilişkin denetim mekanizmalarının da aynı çerçevede geliştirilmesi gerekmektedir.

10. Her tür ve ölçekteki planlama aşamasında gerek saha çalışmalarında gerekse de büro çalışmalarında yer bilimci ile plan müellifinin bir arada çalışması, yer bilimsel verilerin imar planına entegrasyonunun ve bu kapsamdaki nihai plan kararlarının yine bu meslek gruplarınca verilmesi ve bu hususa ilişkin denetim mekanizmasının da bu çerçevede geliştirilmesi sağlanmalıdır.
11. Tespit edilen afete maruz bölgelerde afet tehlikesinin giderilmesine yönelik AFAD tarafından yapılan jeolojik-jeoteknik etüt raporları ile afet tehlikesinin giderilmesinden sonra imar planlaması kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca plana esas jeolojik-jeoteknik etütlerin tekrar yapılması emek, zaman ve ekonomik kayıplara sebebiyet verdiğinden söz konusu mükerrer uygulamanın giderilmesi amacıyla gerekli mevzuat değişikliği yapılmalıdır.
12. Mekânsal planlarda esas alınacak sakınım önlemleri ve risk azaltım kriterlerinin, Türkiye'de farklı düzey ve ölçeklerdeki yaşam çevrelerini tehdit eden tehlikelerle ilişkili riskleri azaltacak önlemlerin sistemli ve planlı yöntemlerle mevzuat kapsamına alınması için kanun düzeyinde bir düzenleme yapılmalıdır.
13. Ülkemizde özellikle deprem açısından riskli olan şehirlerde, nüfusun ve ekonomik aktivitenin yoğunlaştığı görülmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca hazırlık çalışmaları sürdürülen *Türkiye Mekânsal Strateji Planı*nda, bazı şehirlerin dengesiz büyümesine karşılık orta büyüklükteki kentlerin kalkınması, cazibelerinin artırılması, mümkünse yeni cazibe merkezlerinin oluşturulması ile şehirlerin kademelenmesi gözden geçirilebilir. Bu durumda İstanbul başta olmak üzere deprem açısından riskli olan şehirlere yoğun göçün durdurulması ve deprem riskinin azaltılmasında yarar görülmektedir.
14. Hazırlık çalışmaları sürdürülen *Türkiye Mekânsal Strateji Planı*nda, özellikle deprem açısından riskli bölgelerde yer alan yerleşmelerin deprem risklerinin belirlenmesi ve risklerin azaltılmasına yönelik olarak alt ölçekli planları yönlendirecek kararlar ve deprem senaryoları geliştirilmelidir.
15. Yürürlüğe girecek olan *Türkiye Mekânsal Strateji Planı*na ve il düzeyinde yapılan güncel risk haritası, yer bilimsel etütleri, il afet risk azaltma planları ile eşik analizine göre çevre düzeni planlarının revizyonunun yapılması yararlı olacaktır.
16. Nazım ve uygulama ölçeğindeki kent planlamasında, mevcut deprem tehlike ve risklerini belirleyen, riskleri derecelendiren ve bu riskleri azaltacak kararları ve eylemleri içeren depreme dirençli planlama yaklaşımı çerçevesinde deprem tehlike ve risklerinin yüksek olduğu yerleşmelerde bölgeleme ve alt bölgelemeye gidilmeli; arazi kullanımı, yoğunluk ve yapılaşma koşulları bu bölgelerde farklılaşmalı ve risklerin azaltılmasına yönelik stratejiler ile uygulama araçları geliştirilmelidir.
17. Nazım ve uygulama imar planlarında olası deprem riskinin azaltılmasını sağlayacak, arazi kullanım (afeti tetikleyici olmayan kullanımların yeri ve türü, koruma bandı vb.), yoğunluk (ortalama konut büyüklüğü, bağımsız bölüm sayısı, ortalama aile büyüklüğü vb.), yapılaşma (ayrık, bitişik, blok yapı düzeni, imar adası, çekme mesafesi, kotlandırma vb.), yol kademelenmesi, açık-yeşil alan sistemi gibi kararları yönlendirecek ilke, strateji veya standartlar içeren kılavuzun hazırlanması ve yayımlanması yararlı olacaktır.
18. Belediye ve il özel idareleri tarafından yapılan ve onaylanan imar planlarının onaylandıktan sonra ilan sürecinde çevre ve şehircilik il müdürlüklerince incelenmesine ve inceleme sonucu oluşturulan raporun bilgilendirme amaçlı belediye meclislerine sunulmasına yönelik bir uygulama hayata geçirilmelidir.
19. Planların üst ölçekli planlara ve mevzuata uygunluğunun sağlanmasında, planı yapan ve onaylayan idarenin sorumlu olduğu ve son noktada belediye meclislerinin yetkili olduğu ilgili mevzuatta açıkça belirtilmelidir.

20. Yapılaşma, açık alan düzenlemeleri ve altyapının bütüncül olarak ele alındığı ada bazında veya alan bütününde hazırlanan kentsel tasarım projeleri, deprem risklerinin azaltılması ve alanların dönüştürülmesinde önemli ve etkin bir araç olarak ele alınmalıdır.
- a. Deprem riski bulunan ve mevcut yapı stokunun getirdiği sorunların çözümüne yönelik yeniden ele alınması gereken yerlerde kentsel tasarım çalışmaları, deprem riskini azaltıcı projelerin gerçekleşmesinde ve uygulanmasında yararlı olacaktır. Kentsel tasarımın, uygulama imar planları ile birlikte ele alınmasında yarar görülmektedir.
 - b. Deprem riskinin azaltılmasına yönelik imar planlarında olduğu gibi kentsel tasarım için de ilkeleri, stratejileri veya standartları içeren kılavuz/rehber hazırlanması ve yayımlanması yararlı olacaktır.
21. Ülkemizde yapılacak kentsel dönüşüm çalışmalarında *İmar Hakkı Transferi* (İHT)'nin etkin bir şekilde kullanılması kentsel dönüşüme katkı sağlayacak olup, bu kapsamda İHT uygulamasına ilişkin bütüncül mevzuat ve düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. 2014 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından düzenlenen İmar Hakkı Transferi Çalıştayı gibi yeni düzenlenecek çalıştaylarla ortaya çıkacak bilgi ve birikimle İHT mevzuatı oluşturulması gerekmektedir.
22. Kırsal canlandırma, şehirlerimizde mevcut yapı ve nüfus yoğunluğunun azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yürütülen Tarımköy uygulaması ile depreme güvenli konutlar ve diğer donatılar yapılarak vatandaşların hizmetine sunulmaktadır. Kırsala dönüşün hızlanması ve kentlerdeki nüfus yoğunluğunun azaltılması amacıyla bu uygulamaların özellikle deprem riskinin yüksek olduğu illerde yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
23. Dinamik şekilde güncellenebilen bir bina envanter kayıt sisteminin kullanılması suretiyle yapıların mevcut durumlarına ilişkin olarak kat, bağımsız bölüm sayısı, yapı sınıfı, yapı malzemesi ve taşıyıcı sistem gibi bilgilerin netleştirilerek deprem riski değerlendirme çalışmaları yürütülmelidir.
24. Yapı envanteri verilerinin CBS konum bilgisi ile eşleştirilerek, farklı kamu kuruluşlarınca üretilen ve tutulan Yapı Kimlik Sistemi, Yapı Denetim Sistemi ve tapu/mülkiyet bilgileri gibi veri tabanları ile entegrasyonu, güncel verinin işlenerek Afet Yönetim Karar Destek Sistemi (AYDES) üzerinden deprem risklerinin azaltılması çalışmalarında karar vericilere anlık olarak raporlanması suretiyle kaynakların etkin ve verimli kullanımı sağlanmalıdır.
25. Deprem yönetmeliğinde yer alan yerel zemin sınıflandırmaları ve kuvvetli yer hareketi karakteristiklerine etkileri ile bilimsel gelişmeler doğrultusunda güncellenmeleri süreklilik arz etmelidir. Zemin açısından şartnamelere uymayacak özel bölgeler için de özel sınıflandırma ve özel tasarım ilkeleri geliştirilmesi çalışmaları yapılmalıdır.
26. Zemin etüt raporlarının standardize edilerek dijital veri tabanları üzerinden kullanıma açılmasıyla verilere ulaşım kolaylığı sağlanmalıdır. Bu kapsamda; zemin büyütmesi, sıvılaşma ve yanal yayılma gibi zeminin deprem sırasındaki davranış özellikleri de bu veri tabanında yer almalıdır.
27. Zemin sınıfı bilgilerinin deprem sırasındaki davranış özellikleri ile birlikte, CBS üzerinden konum işaretlemeleri de yapılarak tüm iller için yerel zemin haritaları hazırlanmalıdır. Deprem tehlike haritalarında olduğu gibi, yerel zemin haritaları da interaktif olarak yayınlanarak yapı tasarım aşamasında kolaylıkla kullanılması sağlanmalıdır.
28. Dinamik şekilde güncellenebilen bina envanter kayıt sistemi üzerinden mevcut yapı stokunun deprem riskleri açısından değerlendirilmesi ve riskli yapıların ivedilikle tespit edilmesi gerekmektedir.

29. Genellikle 2000 yılı öncesi inşa edilen yapıların riskli olduğu kabul edilmekle birlikte, yapıldığı dönem, yapı türü ve tabi olduğu imar uygulamaları gibi farklılıklardan bağımsız olarak tüm binalar incelenmeli ve riskli binalar hızlı bir şekilde belirlenmelidir.
30. Yapı stokunun ve bunun içerisindeki riskli bina oranının büyüklüğü göz önüne alınarak şehir ve yapı türleri üzerinden önceliklendirme yapılmalıdır. Bunun için deprem tehlikesinin yüksek olduğu, nüfusun ve sanayi kuruluşlarının yoğun bulunduğu illerden ve Raporun "2.3.2. Mevcut Yapı Stoku ve Hasar Görebilirlik" başlığı altında irdelenen yapısal risk faktörlerine haiz yapılardan başlanmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.
31. Önceki yıllarda yapılan çalışmalardan elde edilen dersler ortaya konularak, önceliklendirmede de kullanılabilecek standart bir risk değerlendirme yöntemi ilgili bakanlıklar ve üniversitelerce ortak şekilde netleştirilmelidir. Yöntemler konusunda farklı akademik görüşler ile yetkili ve sorumlu kurumların temsil edildiği geniş katılımlı bir çalışma (çalıştay, konferans, şura vb.) gerçekleştirilmelidir.
32. Risk tespitlerinde kullanılmak üzere tüm yapı türleri için bölgesel olarak hasar görebilirlik eğrilerinin daha yüksek hassasiyetlerle elde edilmesini sağlayacak şekilde planlı akademik çalışmalar yürütülmesi ve risk değerlendirmelerindeki belirsizliklerin daha da azaltılması gerekmektedir.
33. Risk haritaları, yapıların risk derecelerine göre sınıflandırılmalı, önceliklendirilmeli ve dolayısıyla yerel, bölgesel ve ülke genelinde risk azaltma çalışmalarında kullanılmalıdır. Yapılardaki hasar ve diğer ekonomik kayıpların depremler meydana gelmeden önce tahmin edilmesi amacıyla mevcut yapı stoku içindeki riskli yapıların değerlendirilmesi çalışmalarından elde edilen bilgiler ile risk haritalarının düzenli olarak güncellenmesi sağlanmalıdır. Bu süreçte kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler iş birliği içerisinde çalışmalar yürütmelidir.
34. Kentsel dirençliliğin artırılması için; sıvılaşma, heyelan ve tsunami gibi tehlikeler, gittikçe yaygınlaşmakta olan yüksek binalarda yangın ve tahliye riskleri, göçmeler nedeni ile yolların ve özellikle tahliye kullanılacak arterlerin kapanması gibi çoklu riskler de dikkate alınmalıdır.
35. TBDY-2018 ve RYTEİE 2019 ile riskli binaların tespit edilmesi için verilen hızlı tarama, ön değerlendirme ve detaylı değerlendirme yöntemleri yapıların performans düzeyini de tayin edecek şekilde geliştirilerek standartlaştırılmalıdır. Bu amaçla, güçlendirilecek binaların belirlenmesi kararlarında uygulanabilirliği de göz önünde bulundurularak değerlendirme yöntemleri üniversiteler ile iş birliği içerisinde ilgili kamu kurumları tarafından geliştirilmeli ve uygulamaya konulmalıdır.
36. Bina risk değerlendirmelerinde istatistiki ve tahribatsız test yöntemleri kullanımı ile süreçler önemli oranda kısaltılabilmektedir. Düşük maliyetli bu yöntemler kalibrasyonu iyi yapıldığı durumlarda detaylı ve hassas sonuçlar vermektedir. Binaların kendi ağırlıkları altında veya deprem sırasında toptan göçmesi durumları ile karşılaşılmasından kaçınılması için düşey yük taşıma kapasiteleri ile donatı detaylarının da değerlendirme yöntemlerinde dikkate alınması gerekmektedir. Bu hususlarda yapının sadece dışından değil içinden de bilgi toplanması gerekli olduğundan hızlı ve güvenilir yöntemlere ihtiyaç bulunmaktadır. Riskli bina tespit çalışmalarında istatistiki ve tahribatsız test yöntemleriyle bilgi toplanması hususu da basit ve pratik yöntemlerin geliştirilmesinde değerlendirilmelidir.
37. Bölgesel olarak binaların risk değerlendirmesi, deprem sonrasında yapılan hasar tespit çalışmalarında olduğu gibi, ülke çapında kamu kurumlarında ve yerel yönetimlerde görevli inşaat mühendisi ve mimarların görevlendirilerek kısa sürede tamamlanacağı bir süreç olarak planlanmalıdır. Bu çalışmalara üniversitelerin dördüncü sınıflarında

- öğrenim gören mimarlık ve inşaat mühendisliği öğrencilerinin, çalışmalarda stajyer olarak görev almaları ve bu şekilde tecrübe kazanmaları sağlanmalıdır.
38. Betonarme perdelerin ve bunların plandaki yerleşimlerinin betonarme binaların deprem performansı üzerindeki olumlu etkisi bilinmekle birlikte bu yapı elemanları için deprem yönetmeliğinde belirlenmiş bir asgari koşul bulunmamaktadır. Betonarme binaların toptan veya kısmi göçmelerini önlemede kritik öneme sahip olan perdelerin Deprem Yönetmeliği ile asgari bir oranda düzenlenmesinin zorunlu olması yapıların deprem performansını önemli ölçüde artıracığından, bu hususun yönetmelik güncelleme süreçleri içerisinde değerlendirilmesi yararlı olacaktır.
39. TBDY-2018 ile ilk defa yeni yapılacak yüksek binalar için mecburi kılınmış olan “Yapı Sağlığı İzleme Sistemi (YSİS)” ile deprem öncesinde ve sonrasında meydana gelebilecek yapısal hasarlar anında tespit edilebileceği için en kısa sürede müdahale edilmesi mümkün olmaktadır. YSİS’in yüksek nüfus yoğunluğuna sahip mevcut yüksek yapılar yanında okul, hastane, kamu hizmet binası, baraj, köprü, viyadük, tünel ve tarihi yapılar gibi kritik yapılarda da yaygınlaştırılması ve kritik yapıların sürekli olarak izlenmesi gerekmektedir.
40. Mevcut bina stoku içindeki riskli binaların belirlenmesi amacıyla tespit ve önceliklendirmeye yönelik yöntemlerin netleştirilmesi gerekmektedir. Yapıların performans düzeyleri de dikkate alınarak bölgeler içerisinde yoğunlaşmış yetersiz bina gruplarında risklerin azaltılması yönünde uygulanacak iyileştirme yöntemleri (güçlendirme veya yeniden yapım) bir plan ve program dâhilinde uygulanmalıdır.
41. Riskli olan kamu binalarının belirlenmesi amacıyla yürütülen envanter çalışmalarının ivedilikle sonuçlandırılarak, binaların risk seviyelerine göre güçlendirilmesi veya yeniden yapımı konusunda önceliklendirme stratejilerinin belirlenmesi ve deprem sonrası öncelikli kullanılması gereken resmî binaların depreme dayanıklı hâle getirilmesi çalışmaları hızlandırılmalıdır.
42. Değerlendirme kriterlerine göre en riskli gruplarda yer alan binaların hızlı şekilde yıkılarak yeniden yapılması sağlanmalıdır. Performans düzeylerine göre daha az riskli olduğu değerlendirilen grupta ise detaylı değerlendirme yöntemleri uygulanarak yıkılıp yeniden yapım ya da güçlendirme stratejileri arasında karar verilmelidir. Çeşitli nedenlerle kentsel dönüşüm dâhil edilemeyen binalardan güçlendirmenin ekonomik olduğu değerlendirilenler belirlenerek güçlendirme programlarına dâhil edilmelidir. Mevcut yapı stokunun büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda, riskli yapı tespiti yapılan tüm binaların yıkılması ve yeniden yapılması yüksek maliyet ve zaman gerektirecektir. Bu nedenle güçlendirme seçeneği yapıların güvenli hale getirilmesinde önemle değerlendirilmelidir.
43. Yoğun yerleşim alanlarındaki riskli bölgelerde kentsel dönüşüm uygulamalarında öncelikle tahliye yolları ve ana arterler üzerindeki yapıların güçlendirilmeleri ya da yeniden yapılmalarına öncelik verilerek olası depremlerde yolların kapanarak afet etkilerinin daha da artması önlenmelidir.
44. Hâlihazırda, eski yönetmeliklere uygun şekilde inşa edilmiş olan binaların güçlendirilmesinde de yeni binalar için gerekli olan standartlar uygulanmaktadır. Söz konusu binaların yüksek düzeyli performans seviyesine yükseltilebilmesi ise genellikle çok kapsamlı ve maliyetli güçlendirme gerektirmektedir. Ayrıca bazı yapılarda kısmen ya da tamamen göçmeye neden olacak gevrek hasar mekanizmalarının önlenmesi için uygulanabilecek tam kapsamlı olmayan, asgari olarak can güvenliğini sağlayacak düzeydeki güçlendirmeler de yeni bina standardını sağlamaması nedeniyle uygulanamamaktadır. İzin verilecek asgari performans düzeylerindeki güçlendirme uygulamaları birçok bina için deprem risklerini azaltacaktır. Bu amaçla, belirlenen kriterlere uygunluğu tespit edilen binalarla sınırlı olmak kaydıyla azaltılmış deprem

- tehlikesine (güçlendirmede kullanılan deprem etkisi) göre ya da belirli hasar mekanizmalarının önlenmesine yönelik güçlendirme seçeneklerine dair hususlara ilgili yönetmeliklerde yer verilmesi gerekmektedir.
45. Kentsel dönüşümde, güçlendirmenin binaların deprem risklerinin azaltılmasında etkili ve ekonomik bir yöntem olduğu hususunda bilgilendirme yapılmalı ve bu konuda ilave destekler sağlanarak güçlendirme seçeneği teşvik edilmelidir. Uygulama ve finansman boyutlarında alternatifli seçenekler oluşturularak, mevzuat düzenlemeleriyle güçlendirmenin önü açılmalıdır.
46. Yapı denetim sisteminin içerisindeki denetim elemanlarının yerinde denetim yapıp yapmadıklarının tespitinin (parmak iziyle çalışan konum belirleme, mobil yazılımlar/aplikasyonlar vb.) yapılarak, denetimin daha etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gereken önlemlerin alınması gerekmektedir.
47. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca denetçi belgesi alan denetim elemanlarının 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatı kapsamında belirli aralıklarla eğitimlere tabi tutularak ilave yetkinlik aranması ve eğitimler sonrasında başarılı olan denetçilerin yapı denetiminde görev alması yönünde bir düzenleme yapılması gerekmektedir.
48. Yapı denetiminde uygulanan elektronik dağılım konusunda bölgesel dağılım kriterlerinin de dikkate alınarak sadece büyüklük değil mesafe kriterine göre de çalışan algoritma geliştirilmesi, aynı anda belli bir mesafenin üzerindeki işlerin atanamaması ve mesafe kriterinin ilin şartlarına göre belirlenmesi şeklinde yeniden bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.
49. İstisnai durumlar dışında, her şantiye şefinin sadece bir şantiyede tam zamanlı olarak görevlendirilmesi ve şantiye şefliğinin üstlenilmesinde; yapım işinin konusunun, niteliğinin, büyüklüğünün ve ilgili imalatların oranının dikkate alınması, ilgili idarelerce keyfi uygulamaların sonlandırılması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, gerçeğe aykırı beyanda bulunarak şantiye şefliği üstlenilmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir.
50. Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik'in 6 ncı ve 9 uncu maddelerinde yer alan hükümler doğrultusunda, ilgili idarelerce yapı ruhsatı düzenleme aşamasında mimar ve mühendis şantiye şeflerinden, süreli veya süresiz olarak mesleki faaliyet haklarından kısıtlı olmadığına dair "taahhütname" alınmaktadır. İlgili idarelerce sadece bu taahhütname ile (beyana esas) şantiye şefi ataması yapılmaması ve bahse konu taahhütname ile birlikte şantiye şefinin mimar veya mühendis olup olmadığı ve mesleki kısıtlılığının olup olmadığına ilişkin belgelerin de aranması (diploma, oda belgesi vb.) ve ruhsat onayı aşamasında YÖK ile yapılacak olan bir entegrasyon ile sorgulama yapılması gerekmektedir.
51. Zemin etüt saha çalışmaları ile zemin etüt raporlarının denetimine ilişkin olarak, zemin etüt raporlarının yapı denetim sisteminde ada/parsel vb. bilgileri doğrultusunda girilebilmesi ve daha sonrasında "Yapıya İlişkin Bilgi Formu" (YİBF) alınması, akabinde de, bu bilgilerin YİBF'e aktarılması yönünde sistemde gerekli düzenlemelerin yapılması, zemin etüdünü yapan ilgililerin sahada olduğunun parmak izi, sondaj fotoğrafları ve konum bilgisi içeren mobil aplikasyon vb. uygulamalar ile kontrol edilmesi, karot fotoğrafları ile zemin etüdüne ilişkin arazi ve deney sonuçlarının müdahalesiz olarak sisteme aktarılması için cihazlar üretilmesi (EBİS'teki gibi), ayrıca zemin etüt çalışmalarının yerinde denetimi konusunda çevre ve şehircilik il müdürlüğü ve/veya belediye tarafından denetim yapılması yönünde yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir.
52. Yapılarda kullanılan malzemelerin kalitesini artırmak üzere, sertleşmiş beton deneyleri için yapılan çipli ve çevrim içi sistemin (EBİS), çelik donatı için de uygulanması

sağlanmalıdır. İnşaat mahalline gelen çelik donatı numunelerinden alınacak örnekler üzerinden yapılan deney sonuçlarının sertleşmiş beton deney sonuçlarında olduğu gibi müdahalesiz şekilde sisteme aktarılması ve buna ilişkin geliştirilecek cihaz ve mobil uygulamaların kullanılabilmesi için gerekli yasal düzenleme ve işlemlerin yapılması gerekmektedir.

53. Kazı ve kazı destek yapıları ile ilgili birçok uluslararası standart ve yönetmelik/düzenleme bulunmaktadır. Binaların inşası aşamasında can ve mal güvenliğini temin eden ve bina taşıyıcı sisteminden ayrı olarak tasarlanıp projelendirilen kazı destek yapıları için analiz, projelendirme ve uygulama kriterlerini belirleyen bir teknik yönetmeliğin ülkemizde de çıkarılması gerekmektedir.
54. Proje müellifleri, şantiye şefi, yapı denetim kuruluşu sorumluları, denetçi ve yardımcı kontrol elemanı mimar ve mühendisler ile fennî mesullerin mesleklerini ifa ederken yapmış oldukları hata, ihmal, eksiklik ve kaza sonucunda tazminat ödemek durumunda kalmaları halinde söz konusu bedellerin Mesleki Sorumluluk Sigortası kapsamında karşılanabilmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
55. Yapı denetim kuruluşlarının beton ve çelik çubuk deneylerini yapacak laboratuvar kuruluşlarını kendileri seçmeleri nedeniyle oluşabilecek suistimallerin önüne geçilmesi için söz konusu laboratuvar kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesine ve yapı sahibi ile sözleşme imzalamalarının sağlanmasına ilişkin yasal düzenleme yapılmalıdır.
56. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca üniversitelerle iş birliği yapılarak bina projeleri hazırlanmasında kullanılan, statik ve betonarme hesabı yapan yapısal analiz programlarının tüm işlem adımlarının bütün detayları ile kontrol edilmesi, çıktılarının Deprem Yönetmeliği'ne uygunluğunun denetiminin referans bina tasarımları üzerinden kontrolünün sağlanması gerekmektedir. Böylelikle analiz sonuçlarında optimum yeterlilik şartlarında birlik sağlanması mümkün olacaktır. Ticari olan bu yapısal analiz programlarının standart bir düzeye çekilmesi amacıyla Bina Bilgi Modellemesi (Building Information Modelling) ve yapay zekâ gibi yeni teknolojik yaklaşımlardan da yararlanılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.
57. Bina tasarımlarının zemin ve temel etütlerine uygun, doğru mühendislik çalışması ve uygun yapım tekniği ile doğru malzeme seçilerek gerçekleştirilmesi, yapı üretimi ve yapı denetimi süreçlerinde gerekli teknik bilgi ve donanıma sahip mühendislik hizmeti verilebilmesi için saha tecrübesini ve meslek içi eğitimi dikkate alan yetkin/uzman bir mühendislik sisteminin oluşturulması gerekmektedir.
58. Güçlendirme konusunda proje üretebilecek yetkinlikte mühendislerin ve uygulayıcıların sertifikalandırılması, bu sürecin meslek odaları ve üniversitelerin birlikte oluşturacakları eğitim programlarıyla hazırlanması, proje kontrollerini yapacak kamu mühendislerinin de projeyi yapan mühendisler gibi sertifikalı eğitim programlarını tamamlaması ve lisansüstü eğitim konusunda da akreditasyon programının uygulanması gerekmektedir.
59. Ülkemizin doğal afetler yönünden aktif bir bölgede yer alması sebebiyle, yer bilimsel çalışmaların bilimsel ve teknik bilgiyle desteklenerek değerlendirilmesi ve denetlenebilmesi için "yetkin mühendislik" uygulamasının hayata geçirilmesi gerekmektedir.
60. Mevcut durumda mevzuata ve standartlara uygun çalışma disiplininin sağlanması, plan ve projelendirmeye esas jeoteknik verileri kapsayan raporların niteliklerinin artırılması için yürütülen çalışmaların jeoloji ve/veya jeofizik mühendisleri tarafından yönetilmesi, kurum içi eğitimlerle araştırma kültürünün ve denetim mekanizmasının etkin hale getirilmesi, serbest piyasada çalışan teknik elemanların üniversiteler ve ilgili meslek odalarınca mesleki eğitiminin sağlanması gerekmektedir.

61. Kentsel dönüşüm uygulamalarında görev alacak merkez ve taşra teşkilatlarında görevli kentsel dönüşüm uzmanlarının (mühendis, mimar, şehir plancıları, gayrimenkul geliştirme ve yönetimi uzmanı, finans uzmanı vb.) yapılacak teknik sınavla istihdam edilmesinin kentsel dönüşüm sürecindeki kaliteyi artıracaktır düşünülmektedir.
62. Yapı envanterinin tespiti, yapıların periyodik denetimi ve risk arz eden yapıların tespiti ile yapılarda ikamet eden vatandaşlara kılavuzluk edecek olması hasebiyle Bina Kimlik Sisteminin devreye alınması yönündeki gerekli çalışmaların kısa sürede tamamlanarak uygulamaya geçilmesi gerekmektedir.
63. 2021 yılı itibarıyla uygulamaya geçirilmesi planlanan Bina Kimlik Sistemi ile ilk etapta, 4708 sayılı Kanuna tabi olarak denetimi yapılan ve yapı kullanma izin belgesi almış olan yapıların periyodik denetimleri yapılacak olup, 4708 sayılı Kanuna tabi olmayan yapıların da (2000 yılı öncesi yapılar önceliklendirilerek) ilgili idarelerce periyodik denetime tabi tutulması ve denetim sonuçlarının Bina Kimlik Sistemine aktarılması; periyodik denetimler sonrasında yıkılacak derecede riskli bina olarak idarelerce tespiti yapılan yapılar hakkında 3194 sayılı Kanunun 39 uncu maddesi doğrultusunda yürütülmesi gereken iş ve işlemlerin ivedilikle yerine getirilmesi, aksi takdirde ilgili idarelerin bu yapılarda meydana gelebilecek can ve mal kayıplarından dolayı sorumlu olacağı yönünde mevzuat düzenlemesi yapılması gerekmektedir.
64. Periyodik denetimler sonucunda tespit edilen yıkılacak derecede riskli binalar ile periyodik denetimlerin sonuçlarının otomatik olarak tapu sistemine aktırılarak tapuya şerh düşülmesi ve alım-satım konularında engeller oluşturulması gerekmektedir.
65. Mimari projelerde zemin katları iş yeri olarak düzenlenmeyen binalarda zemin katlarının iş yeri olarak kullanılmaması; alan genişletilmesi amacıyla kolon, kiriş kesilmesi, taşıyıcı duvar yıkılması vb. işlem yapan ve taşıyıcı sisteme hasar verenlere yönelik idari ve cezai yaptırımların artırılması gerekmektedir.
66. Ülkemizde mevcut yapı stoku içerisinde yer alan yapıların teknik özelliklerinin hızlı tarama yöntemleri ile kayıt altına alınması ve bu bilgilerin başlatılacak kentsel dönüşüm projelerinin önceliklendirilmesine altlık oluşturması amacıyla yapı envanterinin kamu kurumlarının eş güdümlü çalışmalarıyla ivedilikle çıkarılması gerekmektedir.
67. Riskli Yapıların Tespit Edilmesine İlişkin Esaslar (RYTEİE)'da yer alan hızlı tarama metodu geliştirilmeli ve bu yöntem yapıların önceliklendirilmesinde kullanılmalıdır. Yapılacak önceliklendirmede yapılar üç farklı (riskli yapı, incelenmesi gereken yapı, risksiz yapı) sınıfta gruplandırılmalıdır. Bu kapsamda, incelenmesi gereken yapılardan RYTEİE'ye göre yapılan detaylı analiz sonucunda riskli olanların da dâhil edilmesi ile alandaki riskli yapı sayısının % 65'i aşması halinde, o alanın "deprem açısından riskli alan" olarak ilan edilmesi gerekmekte olup, söz konusu hüküm 6306 sayılı mevzuata eklenmelidir.
 - a. Önceliklendirme çalışmalarına, başta İstanbul olmak üzere deprem riskinin yüksek olduğu, nüfusun ve sanayi kuruluşlarının yoğun bulunduğu illerden başlanmalıdır. Deprem sonrasında yapılan hasar tespit çalışmalarında olduğu gibi, ülke çapında kamu kurumlarında ve yerel yönetimlerde görevli mimar ve inşaat mühendisleri görevlendirilerek kısa sürede bu işlemler tamamlanmalıdır.
68. Hatalı olarak belirlenen arsa payları nedeniyle mağduriyetlere yol açılmaması için, yasal bir düzenleme yapılarak, rayiç bedel tespitinde, sadece arsa payının değil, arsa payı ile birlikte, yıkımından önce mevcut olan konumu, özellikleri ve şerefyesi dikkate alınarak değeri belirlenen bağımsız bölümün de göz önünde bulundurulması ve satış ya da kamulaştırma işlemleri sırasında lisanslı değerlendirme uzmanları tarafından usulüne uygun olarak belirlenecek bu bedel üzerinden işlem yapılması sağlanmalıdır.

69. Kentsel dönüşüm alanı olarak ilan edilen bölgeler ile sınırlı olarak; üzerine bina yapılmak suretiyle vatandaşın kullanımında olan ancak halen mülkiyeti hazine veya diğer kamu idarelerine ait taşınmazlara ilişkin “mülkiyet sorunu”nun bertaraf edilmesi için yasal düzenleme yapılarak kentsel dönüşüm alanları dâhilindeki bu durumda olan vatandaşlara, mülkiyet haklarını kazanmaları için bir fırsat sağlanmalıdır.
70. Kentsel dönüşümü uygulamakla görevli ve yetkili idarelerde, kentsel dönüşüm mevzuatına hâkim personel ile gayrimenkul geliştirme ve yönetimi konusunda uzman kişiler istihdam edilmeli, ilaveten kentsel dönüşüm birimi bulunmayan idarelerde (özellikle belediyelerde) mutlaka kentsel dönüşüm birimleri oluşturulmalıdır.
71. Deprem riski bulunan ve mevcut yapı stokunun getirdiği sorunların çözümüne yönelik uygulanan kentsel dönüşüm faaliyetlerinde, yapısal yenilemenin yanı sıra açık alan düzenlemeleri ve altyapının da bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı, ada ölçeği veya alan bütününde hazırlanan kentsel tasarım projelerinin önemli ve etkin bir araç olarak kullanılması yerinde olacaktır.
72. Mevcut yapılaşmanın imar planları ile farklı olduğu durumlarda, ada bazında kentsel tasarımlarla, plan bütünlüğü dikkate alınarak altyapı ve sosyal donatı ihtiyacının karşılandığı emsal artışları veya fonksiyon değişiklikleri ile yapılacak imar plan revizyonlarıyla yerinde dönüşüme öncelik verilmelidir.
73. Parsel bazında dönüşüm yerine ada bazlı dönüşüm seçeneği tercih edilmelidir. Parsel bazında aranan 2/3 çoğunluk ada bazında dönüşümde de aranmalıdır.
74. Kentsel dönüşüm uygulamalarında üç temel ilke olan hızlı, yerinde ve gönüllü dönüşüm ilkeleri koşullar el verdiği ölçüde benimsenmelidir. Kentsel dönüşüm projelerinde vatandaşların talep ve beklentilerinin de en geniş katılımı değerlendirilmesi ve makul taleplerin göz önünde bulundurulması, vatandaşların dönüşüm projelerini sahiplenmesini sağlayacaktır. Ayrıca, uygulama alanında kurulacak irtibat ofisleri ile vatandaşlar projenin her aşamasında bilgilendirilmelidir.
75. Kentsel dönüşüm uygulamaları çerçevesinde toplu olarak dönüşüm talep eden hak sahiplerine mümkün olduğunca aynı etap veya yapıdan konut verilerek, vatandaşların komşuluk ilişkilerinin devam etmesi sağlanmalıdır.
76. Kentsel dönüşüm uygulamalarında, konutları depreme güvenli hale getirmenin yanı sıra, dönüşüme konu alanın altyapı ve sosyal donatı durumu da bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Bu çerçevede, kentsel dönüşüm projelerinde altyapı ve sosyal donatı tesisleri, konutlarla eş zamanlı olarak kullanıma açılmalı ve vatandaşların mağduriyet yaşamamasının önüne geçilmelidir.
77. Dar gelirli konut sahiplerinin, bölgelerinde uygulanacak kentsel dönüşüm sonucunda yeni konutlarda yaşamalarına destek olabilecek ve binaların ortak giderlerini karşılamaya yönelik sürdürülebilir gelir getirici mesken, iş yeri ve benzeri unsurların kentsel dönüşüm projelerine eklenmesinde yarar görülmektedir.
78. Kentsel dönüşüm kapsamında yıkılıp yeniden yapılacak konut stokunun büyüklüğü göz önüne alındığında önemli miktarda inşaat yıkıntı atığının ortaya çıkacağı görülmektedir. İnşaat yıkıntı atıklarının geri dönüşüm ile ülke ekonomisine kazandırılması için seçici yıkım metoduyla ayrılması (beton, donatı, ahşap, plastik vs.), nakledilmesi ve depolanmasına yönelik düzenlemeler hayata geçirilmelidir.
79. İmar Kanunu; risk yönetimi, kentsel risklerin belirlenmesi, azaltılması ve mekânsal dağılımı, risk azaltma ve sakınım planlaması ve mekânsal planlara aktarılması ve uygulama araçlarını içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.
80. İmar Kanunu’nda mekânsal plan yapımına esas jeolojik etütler, jeolojikjeoteknik etüt, mikro bölgeleme ve sakınım planlamasının nerelerde öncelikle yapılacağına ve bunların yapım sürecine ilişkin düzenlemelere yer verilmelidir.

81. 6306 sayılı Kanun kapsamındaki kamulaştırmalarda, Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesi uygulanmaktadır. Bu maddeye göre, kamulaştırma bedeli muhatabına kısaca; o yıl için Bütçe Kanununda gösterilen miktar kadar ya da daha az ise peşin olarak; bu miktarın üstünde ise, en fazla beş yıl içinde faiziyle birlikte eşit taksitlere bağlanarak ödenmektedir. Çoğunluk kararına katılmaması nedeniyle payı kamulaştırılan paydaşın, kamulaştırma bedelinin beş yıla kadar yayılacak taksitlerle ödenmesinin mağduriyete neden olabileceği, ayrıca kentsel dönüşüm uygulamasını da olumsuz yönde etkileyeceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle, yapılacak yasal bir düzenlemeyle, kentsel dönüşüm uygulamalarında, kamulaştırma bedellerinin muhataplarına peşin olarak ödenmesi sağlanmalıdır.
82. Kat Mülkiyeti Kanununa göre; "arsa payı" proje müellifi olan mimar tarafından belirlenmekte olup, arsa payının kat mülkiyetinin veya kat irtifakının kurulduğu tarihteki bağımsız bölümün değerine göre hesaplanması gerekmektedir. Kanuni düzenleme bu şekilde olmasına rağmen, uygulamada çoğunlukla arsa paylarının bağımsız bölümlerin değerleriyle orantılı olarak belirlenmediği görülmektedir. İleride hatalı olarak tespit edilen arsa payları nedeniyle anlaşmazlık ve mağduriyetlere yol açılmaması için, proje müellifi tarafından belirlenen arsa paylarının bağımsız bölümlerin değerleri ile orantılı olup olmadığının belediyelerce etkin şekilde kontrolünü sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
83. Sığınak Yönetmeliği'nin 14 üncü maddesi uyarınca sığınaklar; barış zamanında kat malikleri kurulunun oy birliği kararı ve mülki amirin izniyle bina veya tesisin işletme ve kullanma bütünlüğünü ve sığınak vasfını bozmadan otopark gibi ortak alanlar kapsamında kalan amaçlarda kullanılabilir. Ancak Yönetmelik'te yer alan sığınak kapılarına ilişkin hükümler dolayısıyla, otopark olarak kullanım amacıyla yapılacak tadilat işlemleri Yönetmeliğe aykırı olduğundan ruhsata bağlanamamaktadır. Uygulamada yaşanan bu sorunun çözümüne yönelik mevcut Yönetmelik'te değişiklik yapılmalıdır.
84. 7269 sayılı Kanun uygulamasında, olası memnuniyetsizlik ve mağduriyetlerin asgari düzeye indirilmesi ile şartlar dâhilinde ihtiyaç ve taleplere en uygun konutun verilebilmesini teminen, konutların; -rastgele kurayla dağıtılması yerine- öncelikle hak sahiplerinin mevcut komşuluk durumlarının korunmasına, konutların büyüklüğüne, kat ve bölge tercihlerine yönelik taleplerin alınarak gruplandırılması, daha sonra taleplerine uygun kura gruplarına dâhil edilen ve aynı yönde talepte bulunan hak sahiplerinin kendi içlerinde kuraya tabi tutulmasının sağlanmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.
85. 7269 sayılı Kanunda meydana gelen depremler sonrasında gerçekleştirilecek hasar tespit işlemlerinin mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca yapılacağı belirtilmiş olmakla birlikte zaman içerisinde mülga Bakanlığın hizmet birimlerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile AFAD arasında görev alanına göre dağıtılması sonucu hasar tespit işlemlerini yürütmekten sorumlu kurumun belirlenmesinde tereddüt oluşmuştur. Afet ve Acil Durum Müdahale Yönetmeliği ile hasar tespit sürecine ilişkin iş ve işlemlerin icracı bir bakanlık olarak personel ve teknik kapasitesi gelişmiş Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürütüleceği düzenlenmiştir. Normlar hiyerarşisi ilkesi çerçevesinde hasar tespit işlemlerini yürütmekle görevli ve yetkili kurumun kanuni bir düzenlemeyle belirlenmesi, uygulamada çalışmaların daha etkin yürütülmesi ile sahada kurumlar arası bilgi ve veri akışının verimli işlenmesini sağlayacaktır.
86. Riskli yapı tespiti yapılan binaların yıkımına ilişkin mevzuatta yer alan hükümlere rağmen uygulamada bu binaların yıkılamama sorunlarının çözümüne yönelik olarak, örneğin kendiliğinden çöken bir bina olduğu takdirde ilgili belediyeyi de sorumluluk altına alacak düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

87. Yerleşim yerlerinde imar, plan ve proje işlemleri, 3194 sayılı Kanun ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın, 5216 ve 5393 sayılı Kanunlarla ilgili belediyelerin görev, yetki ve sorumluluk alanı içerisinde yer almakla birlikte 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile AFAD'ın görevleri arasına, görev, yetki ve sorumluluk alanı ile bağdaşmayan icrai nitelikte "*depremde zarara uğraması muhtemel yerler ile zarara uğramış yerlerin imar, plan ve proje işlemlerini yapmak.*" görevi eklenmiştir. Ortaya çıkan mevzuattan kaynaklı kurumlar arası görev, yetki ve sorumluluk çakışmasının önlenmesi amacıyla imar, plan ve proje işlemlerinin; depremde zarar görmesi muhtemel ve zarar görmüş yerler için herhangi bir ayırım yapılmaksızın, bütüncül bir bakış açısıyla, merkezi düzeyde hâlihazırda bu iş ve işlemleri yapmakla görevli ve sorumlu olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı uhdesinde yürütülmesi yönünde düzenleme yapılmalıdır.
88. 7221 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 49 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yürütülen Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamındaki işlemler hususunda kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler arasında koordinasyonun sağlanması, coğrafi verilerin ücretsiz paylaşımına yönelik düzenlemelerin yerine getirilmesi ve böylelikle afet ve acil durumlarda ihtiyaç duyulan verilerin temini ve paylaşımının belirlenen usul ve esaslara göre yapılmasındaki etkinliğin artırılması gerekmektedir.
89. 7269 sayılı Kanunun 13 ve 14'üncü maddelerine göre depremlerde ağır hasarlı binaların ivedilikle yıkılması, orta hasar görmüş binaların bir yıllık süre içerisinde güçlendirilmesi, güçlendirilmeyen orta hasarlı yapıların ağır hasar statüsüne alınarak yıkılması gerekmektedir. Uygulamada verilen süre uzatımlarına rağmen zamanında güçlendirilmeyen binaların kamuoyu baskısı nedeniyle yıkılamaması ve kanunen ikamet edilmemesi gerektiği halde yer yer kullanılmaya devam edilmesi can ve mal güvenliği riski oluşturmaktadır. Bu nedenle verilen süreler içerisinde orta hasarlı binaların güçlendirilmesi, güçlendirilemiyorsa süre sonunda ivedilikle yıkılması sağlanmalıdır. Mevzuatta deprem zararlarının azaltılması ile can ve mal güvenliğinin sağlanmasına yönelik mevcut hükümlerin etkin bir şekilde uygulanması konusunda başta mülki idare amirleri olmak üzere yerel yönetimler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına görev düşmekte olup bu konu üzerinde hassasiyetle durulmalıdır.
90. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 21 inci maddesi ile yürürlük tarihinden önce tespiti yapılmış olan orta hasarlı binaların güçlendirilmesi için başvuru süresinde bir kısıtlama konulmaksızın, alınan güçlendirme izin belgelerinin süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Süresi içerisinde güçlendirilemeyen binalar için güçlendirme izin belgesi başvurusunun tekrarı mümkün olmakta ve süreç ucu açık bir hale gelmektedir. Bu maddenin yürürlüğe girmesinden sonra orta hasarlı olarak tespit edilmiş veya edilecek binaların 7269 sayılı Kanunun 13 ve 14'üncü maddelerindeki hükümler doğrultusunda bir yıllık süre içerisinde güçlendirilmesi, güçlendirilmeyen binaların ise ağır hasarlı statüsüne alınarak yıkılması gerekmektedir. Orta hasarlı binaların can ve mal güvenliği açısından ivedilikle güçlendirilmeleri gerektiğinden 3194 sayılı Kanunun geçici 21 inci maddesinde, güçlendirme izin belgesi başvurusuna süre tahdidi getirilmesi ve zamanında güçlendirme yapılmaması halinde başvurunun kalıcı olarak iptaline ilişkin düzenleme yapılması gerekmektedir.
91. 3194 sayılı Kanunun 32 nci ve 39 uncu maddeleri ile 5216 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde ifade edilen afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaların tahliyesi ve yıkımı konusunda ilçe belediyeleriyle büyükşehir belediyelerinin koordinasyon içinde güç birliği yaparak mevzuat hükümlerini ivedilikle yerine getirmeleri gerekmektedir.

92. 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli yapı olarak tespit edilen ve sürecini tamamlayarak riskliliği kesinleşen yapıların, yıkımı engelleyecek nitelikte bir mahkeme kararı veya güçlendirme ruhsatı yoksa ve maliklerince yıktırılmıyorsa, ilgili idarelerce yıkımı gerçekleştirilmelidir. Yıkım iş ve işlemlerini geciktiren veya gerçekleştirmeyen personel ve amir hakkında ilgili mevzuat çerçevesinde işlem yapılmalıdır.
93. 6306 sayılı Kanun kapsamında uygulamada bulunacak olan belediyelerin, yatırıma ilişkin yıllık bütçelerinin % 5'i ile 2464 sayılı Kanun uyarınca tahsil edilen harç gelirlerinin % 50'sini, kentsel dönüşüm uygulamalarına ayırmak zorunda olduğu düzenlenmiş olduğundan belediyelerin yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca, 6306 sayılı Kanun kapsamında kentsel dönüşüm uygulaması yapan belediyelerin, Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlayacak kontrol ve takip mekanizması kurulması, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından belediyelere kentsel dönüşüm konusunda kaynak aktarımı yapılırken belediyelerin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin göz önünde bulundurulması uygun olacaktır.
94. 7269 sayılı Kanun çerçevesinde inşa edilen deprem konutlarının ivedilikle tamamlanarak depremzedelerin güvenli konutlarda ikamet etmelerinin sağlanması amacıyla; yer seçimi, harita onayı, imar planı, altyapı gibi afet konutlarının inşasından konutların depremzedelere teslim edilmesine kadar geçen süre içerisinde yürütülen kentsel dönüşüm ve deprem konutu sürecine ilişkin işlemlerin bu süreçte görev alan ilgili kurum ve kuruluşlarca ivedi işler arasında sayılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
95. *"Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan coğrafi verilerin; Ulusal Coğrafi Veri Paylaşım Matrisine göre kamu kurum ve kuruluşları arasında paylaşımı, erişimi ve kullanımı bedelsizdir."* hükmü bulunan 7221 sayılı Kanunun 1 inci maddesi gereği Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü'nün konum bilgileri içeren tüm coğrafi verileri açık metaveri olması halinde kullanıma sunduğu ve talep edilmesi halinde de diğer verileri paylaştığı "atlas.gov.tr" internet uygulamasının etkin ve ulaşılabilir hale gelmesi sağlanmalıdır.
96. Güvenli konutlarda yaşam bilincine destek olması amacıyla konut kiralanırken veya satın alınırken tapu kayıt bilgilerine (kat irtifakı, arsa payları), yapı ruhsat bilgilerine (tadilat, güçlendirme, proje dışı eklentiler) ve binanın taşıyıcı sistemine ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından bilgilendirici mahiyette basılı kılavuzlar hazırlanarak vatandaşların yaygın bir şekilde erişimine sunulmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Deprem Araştırma Raporunun sonuç bölümündeki 268 öneriden, yukarıda sıraladığımız 96'sı Bakanlığınızı ilgilendirmekte olup, bu önerilerin kaçını yerine getirilmiştir? Kaçını ile ilgili çalışmalar devam etmektedir? Yerine getirilmeyen öneri varsa neden gereği yapılmamıştır?
2. Deprem Araştırma Raporunun sonuç bölümünde yer alan ve Bakanlığınızca gereği yapılması gereken önerilerin gereğini yapmayanlar hakkında bir işlem başlatılacak mıdır?